References

1. Artomov P.M. Typolohizatsiia molodizhnykh subkultur: analiz osnovnykh napriamkiv ta novykh zasad / P.M.Artomov // Sotsiologhiia maibutnoho: Naukovyi zhurnal z problem sotsiologhii molodi ta studenstva. – 2011. – #2. – S.32-37.
2. Pavelkiv V.R. Psykhoheneza pidlitkovykh subkultur: monohrafiia/ V.R.Pavelkiv. – Kyiv: «Tsentr uchbovoi literatury», 2018. – 280 s.
3. Pavelkiv V.R. Analiz vyvchennia deformovanoi sotsializatsii yak motyvu deviantnoi povedinky v umovakh vkluchennia osobystosti do prostoru subkultury /V.R.pavelkiv // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, III (33), Issue: 66, 2015. – S.75 -79.
4. Parfeniuk D.V. Sotcialno-psikhologicheskaiia napravlennost predstavitelei molodezhnykh subkultur: avtoref. diss.kand. psikhol. nauk: spets. 19.00.05 – sotcialnaia psikhologhiia / D.V. Parfeniuk. – Moskva, 2011. – 24 s.
5. Tovkanets O. Molodizhna subkultura i deviantna povedinka / O. Tovkanets // Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho nats. un-tu. Seriia : Pedahohika. Sotsialna robota. – 2011. – Vyp. 22. – S. 170-172. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2011_22_61.

O.I. Artemova SOCIO-PSYCHOLOGICAL FACTORS OF YOUTH ENTRÉE INTO SUBCULTURAL SPACE

The article provides the theoretical analysis of socio-psychological factors of youth entrée into subcultural space and the influence of youth subcultures on the formation of personality; is also emphasized in the article on the necessity of developing and implementing programs of socialization of youth, which would take into account the influence of subcultural space.

The generalization of research allows distinguishing the following socio-psychological factors of youth entrée into the subcultural space: the desire for self-realization; assimilation of new social roles; family conflicts; life romanticism; opposition to the norms of the formal group and conflicts in it and so on.

The youth subculture is a certain field of fulfilment that arises as a need for youth and which is chosen in the absence of an alternative; therefore, in the process of organizing the prevention, it is necessary to study different youth subcultures in order to identify an effective set of preventive measures for deviant behaviour among young people. It is impossible to destroy or ban a particular subculture, as certain attempts will give rise to certain oppositions, protests. Psychological science is intended to study the problem of the youth entrée into the subcultural space. The phenomenon of youth subculture can not be displaced from social reality, therefore, a well-organized interaction will not only ensure the establishment of a dialogue, but will also contribute to the formation of critical thinking, the attitude of young people to their participation in youth associations.

Key words: youth subculture, subculture space, deviant behavior, socio-psychological factors.

УДК 159.922.8: [159.98:617]-059.876

М. Ф. БАБІЙ

DOI: https://doi.org/10.35619/prap_rv.vi12.40

РОЗВИТОК ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНО-ІГРОВОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Стаття присвячена проблемі розвитку інтелектуальних здібностей у дітей молодшого шкільного віку. Шлях її вирішення лежить через активну форму психодидактичної взаємодії. Такою ми вбачаємо дидактичну гру. В ній гармонійно поєднується гра та навчання.

Роблячи цей вибір, ми виходили з тих міркувань, що у перших класах відбувається адаптація до навчального процесу, а також зміна провідної діяльності. У цьому контексті найкраще підходить дидактична гра, яка забезпечує плавний перехід до нової провідної діяльності – навчання. Відповідно, запропонована модель педагогічної взаємодії це, комплекс елементів навчально-ігрової взаємодії спрямований на розвиток пізнавальної сфери та інтелектуальних здібностей дітей молодшого шкільного віку.

Ключові слова: мотив, мотивація, провідна діяльність, гра, дидактична гра, навчання, інтелектуальні здібності, генезис, навчальні дії.

Статья посвящена проблеме развития интеллектуальных способностей у детей младшего школьного возраста. Путь ее решения лежит через активную форму психодидактического взаимодействия. Такой мы видим дидактическую игру. В ней гармонично сочетается игра и обучения.

Делая этот выбор, мы исходили из тех соображений, что в первых классах происходит адаптация к учебному процессу, а также изменение ведущей деятельности. В этом контексте лучше всего подходит дидактическая игра, которая обеспечивает плавный переход к новой ведущей деятельности - обучение. Соответственно, предложенная модель педагогического взаимодействия это, комплекс элементов учебно-игрового взаимодействия направленный на развитие познавательной сферы и интеллектуальных способностей детей младшего школьного возраста.

Ключевые слова: мотив, мотивация, ведущая деятельность, игра, дидактическая игра, обучение, интеллектуальные способности, генезис, учебные действия.

Постановка проблеми. Розвиток та процвітання суспільства напряму залежить від якості освіти. Тому на цьому ґрунті ми завжди бачимо паростки нових прогресивних ідей, які активно втілюються в освітянську практику. Загалом їх об'єднує центральна ідея пошуку продуктивний прийомів розвитку пізнавальної сфери індивіда під час навчання у дошкільних та шкільних навчальних закладах. І це цілком зрозуміло, бо людина розумна й творча завжди користувалася та користується попитом у суспільстві.

У відповідності до вимог сьогодення та заради успішного формування такої особистості освітяни акцентують свою увагу на дітях різного віку. У нашому дослідженні це персону шестилітньої дитини. Не дивлячись на те, що він учень початківець, проте він активно цікавиться шкільним життям. Це доволі сприятливий, сензитивний момент для організації його навчання та розвитку когнітивних здібностей. Від правильності вибору методів та засобів їх розвитку залежить не лише якість отриманих знань, а й розвиток інтелекту загалом на наступних вікових етапах. Відповідно генезис когнітивних здібностей першокласника інноваційними методами не втрачає своєї актуальності й донині.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Здібності – це індивідуально-психологічні властивості особистості, які визначають міру успішності при виконанні або при засвоєнні тієї чи іншої діяльності [1, с.18].

Якщо розглядати розумові здібності, то рівень їхнього розвитку обумовлює суб'єктивну легкість осмислення учнем навчального матеріалу. Їх можна поділити на загальні та спеціальні. Якщо загальні співвідносяться із навчальною діяльністю індивіда в цілому, то індивідуальна структура спеціальних здібностей гарантує відносну легкість розуміння змісту одних навчальних дисциплін й появу труднощів в розумінні інших. Б. Теплов, слідом за С. Рубінштейном стверджує, що здібності завжди є результатом розвитку, адже вони не можуть виникнути за межами відповідної конкретної діяльності. Хист не тільки виявляється а й існує у певній діяльності. Він в активності народжується та розвивається [5, с. 133]. Дуже слушна думка С. Рубінштейна, який стверджував, що розвиток здібностей відбувається за спіраллю. Реалізація можливостей дозволяє виявити можливості одного рівня та відкриває нові перспективи для подальшого генезису здібностей більш високого рівня. [6; с. 42]

Індивідуальні можливості теж відрізняються між собою за формою та змістом. Привертає увагу, у цьому контексті, класифікація О. Лука, який розділяє індивідуальні особливості на три групи: здібності, що пов'язані з мотивацією (інтереси й нахили); з темпераментом (емоційність) та розумові здібності. До останніх, на його думку, належать: пильність у пошуку – бачити те, що інші не бачать; здібність до переносу; логіка у діях; цільність сприймання; гнучкість мислення, логічність у запам'яттанні; здібність до оціночних дій, синтез інформації, що ми сприймаємо, а також здатність швидко пов'язувати новий з попереднім досвідом [3, с. 27]. Сьогодні у психологічній науці існує велике число концепцій розвитку інтелектуальних здібностей. Але найпопулярнішою вважається концепція, розроблена відомим американським вченим Дж.Рензуллі, згідно з якою обдарованість – це множина трьох компонентів: інтелектуальні здібності (вище середнього рівня), креативність, наполегливість (мотивація, орієнтована на завдання). Її генезис можливий лише за умови вірної побудови навчального процесу, у якому ці три складові активуються й активно взаємодіють. Л. Венгер, О. Дяченко, важливою умовою інтелектуального розвитку дітей вбачають у перенесення акцентів з інформативного навчання на розвивальне, зі змісту навчання на його засоби. Такий конструкт сприятиме розвитку загальних інтелектуальних здібностей, які лежать в основі різних видів творчої діяльності. У цьому контексті центральним засобом розвитку інтелектуальних здібностей, учені вважають, символічні моделі та схеми [2, с. 45]. У більшості проаналізованих наукових підходів шлях до розв'язання проблеми розвитку інтелектуальних здібностей проходить через розвивальне середовище. Точніше через розвивальну діяльність. Вона організовується з метою створити умови для розвитку пізнавальних здібностей у молодших школярів. Навчальні дії покликані

викликати, підтримати й стимулювати відповідну активність. Спеціальні умови забезпечують її тонус для реалізації засвоєних на уроках варіантів діяльності та отриманих знань [6, с. 23].

Така діяльність гарантує можливість оволодіння дітьми новими варіантами навчальних дій. І що саме головне, забезпечує розвиток інтелектуальних здібностей, оскільки містить у собі елементи неповторності та проблемності. За таких умов, відповідно, створює максимально позитивні, сприятливі умови для розвитку інтелектуальних здібностей. У цьому випадку головне психологічне завдання полягає у пошуку та виборі продуктивного виду навчальної діяльності, шляхів керування такою активністю заради формування необхідних знань та вмінь. Ми свій вибір зупинили на дидактичній грі. Вона дієвою моделлю, у якій поєднані компоненти двох видів активності: гри та навчання. У центрі цього симбіозу є шестирічний учень. Йому надаються можливості проявити індивідуальні можливості у засвоєнні знань в умовах цілеспрямованого педагогічного керівництва.

Формулювання цілей статті. Основними цілями нашого дослідження були: - теоретичний аналіз наукових поглядів з вибраної проблематики,

- розробка моделі психодидактичної ігрової взаємодії,
- перевірка її ефективності у розвитку інтелектуальних здібностей в учнів шестирічного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для реалізації поставленої мети був вибраний перший клас при НВК гімназії №14. Загальна кількість учасників – 33 школярів. Діти навчаються за програмою педагогічного експерименту «Технологія навчання учнів початкової школи «Розумники» (Smart Kids)». Це захоплюючі навчальні програми для дітей молодшого шкільного віку з інтерактивними вправами, веселими анімованими персонажами, яскравими сюжетами та звуковим супроводом. Вони покликані викликати інтерес до навчання. Так, педагогам була надана можливість змінювати структуру уроку шляхом запровадження нових методів подачі програмного матеріалу. Це прискорювало процес його опанування. За модель навчальних занять ми вибрали дидактичну гру. Такий вид занять поєднує елементи гри та уроку. Вона найкраще підходить для розвитку інтелектуальних здібностей першокласників, оскільки ігрова діяльність для них залишається важливим інструментом реалізації потреб. Емпіричне дослідження проводилось у 2017 - 2018 навчальному році. Для перевірки вірності наших кроків ми розробили програму діагностики рівня розвитку інтелектуальних здібностей на початку навчального року (у вересні місяці 2017 року) та наприкінці (у травні 2018 року). Вона включала ряд діагностичних методик. У нашому емпіричному дослідженні приймало участь 33 учні перших класів. Середній вік учасників шість років.

Після апробації першої частини нашої програми ми отримали наступні результати. За діагностичною методикою «Зміст» першокласникам було запропоновано прослухати та спробувати запам'ятати 10 пар слів. На бланку дописати до кожної пари друге слово. Наприклад, книга-сторінка, виделка – ложка і т.д. За отриманими результатами більшість шестирічок показали середній рівень обсягу словесно-логічної пам'яті – 13 учнів (40%), низький рівень – 12 (37%) й високий – 8 (23%). Такі результати цілком прогнозовані, оскільки у досліджуваних розвинута наочно образна пам'ять. Вони добре запам'ятовують об'єкти, які вразили їх своєю неповторністю, яскравістю, незвичністю. Така пам'ять не потребує логіки й такого ж механізму запам'ятання. Хоча варто зазначити більшість дітей показали середній рівень розвитку, але майже така ж кількість продемонструвала низький рівень. Відповідно існують всі підстави для розвитку словесно – логічної пам'яті у шестирічок. Її розвиток сприятиме більш якісному за карбуванню у голові думок, понять, суджень, умовиводів, які відображають предмети та явища в їхніх істотних зв'язках і відношеннях.

Наступною діагностичним інструментом була методика «Слова» для виявлення рівня розвитку вербально-логічного мислення. Дітям було запропоновано викреслити у кожному рядку одне слово, яке не відповідає спільним ознакам інших слів. Проаналізувавши отримані результати ми їх диференціювали за такими показниками: високий рівень розвитку вербально-логічного мислення продемонстрували 12 учнів (37%), середній – 14 (43%), низький – 7 (20%). Як бачимо майже половина класу володіє середнім рівнем розвитку вербально-логічного мислення. Трохи менше (12 школярів) високим рівнем. Це засвідчує, що більшість класу вміє не лише логічно думати, але й грамотно побудувати власну думку у вербальній формі. Тобто учні шести років, загалом, спроможні сформулювати словесну відповідь на поставлене питання педагога. Відповідно розв'язавши поставлену задачу учень зможе охарактеризувати хід розв'язку, дати адекватну відповідь, логічно переказати зміст художнього твору. Загалом цей вид міркування передбачає використання мовних конструкцій, допомагає у пошуку аргументів під час розмови зі своїм візаві.

Наступним нашим запланованим кроком була методика «Розуміння понять». Школярам було запропоновано ряд ключових слів: «садок», «річка», «місто», «гра», «медаль». До кожного з них подавались слова, серед яких необхідно було вибрати два, поєднані з ключовим. І так по кожному

рядку. Кожне правильне слово оцінювалось у 0,5 балів та визначався рівень розвитку вміння учнів виділяти суттєві ознаки. У кінцевому ми отримали наступні результати. Високий рівень показали 2 школярів (7%), середній рівень – 15 (45%), низький рівень – 16 (48%). Аналізуючи отримані результати, для нас став очевидним той факт, що переважна більшість продемонструвала середній рівень вміння виділяти суттєві ознаки у предметах для правильного розв'язку. Це закономірно, що у цьому віці діти зіштовхуються із подібними труднощами. Вони не розуміють й не вміють співвідносити суттєві ознаки при розкритті змісту понять.

За допомогою методики «Спостережливість» ми перевіряли вміння безпомилково відшуковувати потрібні фігури. Обробка результатів показала, що у 2 (7%) школярів високий рівень спостережливості, в 10 (30%) – середній, 21 (63%) – низький. Наявність великої кількості учнів з низьким рівнем розвитку спостережливості засвідчує про неспроможність добре орієнтуватись у просторових ознаках різних предметів. Вони за формою не бачать різницю у геометричних фігурах. Відповідно, важко визначити яка з них трикутник, прямокутник, ромб і т.д.

Методика «Аналіз, синтез, порівняння» дозволяє оцінити рівень продуктивності операцій мислення, як аналіз, синтез, що ведуть до порівняння. Кожному персонально було запропоновано знайти загальне і відмінне у двох порівнюваних об'єктів (понять). Ми показували два предмети, а вони мали поміркувати й визначити, що між ними спільне а у чому вони відмінні. Пари для порівняння: літак – метелик, м'яч – кавун, вовк – собака, місто – село, береза – ромашка, зима – літо, день – ніч, людина – тварина. Зв'язки слів ми подавали у вербальному (словесному) й предметному (наочному) вигляді. Аналізуючи дані ми виявили 7 школярів (21%) з високим рівнем. Вони відшуковували ознаки подібності й відмінностей. Середній рівень був зафіксований у 33 % школярів; низький у 48%. Останні називали лише ті подібності, які легше виділити для порівняння.

Методика «Дослідження логіки розумової діяльності» мала на меті перевірити як учні перших класів уміють логічно мислити. Школярам було запропоновано вербалізувати протилежні слова тим, як подавалась на персональних бланках. Наприклад, на слово «високий» мали підібрати слово «низький», «легкий» – відповідно «важкий». Високий рівень діагностувався, коли школяр визначав до 9-11 слів. Таких виявилось 9 (27%). Середній рівень – у разі визначення 5-8 слів. За результатами – 11 (33%) учнів. 13 (40%) школярів відшукали до п'яти правильних слів. У них ми констатували низький рівень. Такі низькі показники пояснюються тим, що переважна більшість школярів не вміють аналізувати та синтезувати. Відповідно у них виникли труднощі при порівнянні. Наочно-образне мислення, яким вони володіють дозволяє побачити та зрозуміти зовнішню сутність речей. Ми думаємо, що спеціально організоване навчання допоможе підвищити рівень цих мисленевих операцій.

Методика «Дослідження швидкості мислення» вимагала від першокласника за 3 хвилини назвати якнайбільше слів, що починаються з певного звуку. Наприклад, такі слова: кіт, кошик, корова, Катя, колобок тощо. Досліджування проводилось індивідуально. За отриманими результатами було виявлено: 4 учнів з високим рівнем розвитку швидкості мислення (12%), 12 – з середнім (36%), 17 – низьким (52%).

Наступним етапом нашого дослідження був розвиток когнітивних здібностей. Засобом психодидактичної взаємодії була вибрана дидактична гра. Вона містить елементи навчання та гри. Доцільність нашого вибору ми обґрунтували вище. При розробці навчальних занять ми керувались навчальним посібником О.М. Гись «Планета міркувань», який спрямований на розвиток інтелектуальних здібностей учнів початкової школи. У ньому містяться розділи з навчальними вправами для розвитку інтелектуального потенціалу першокласників. По завершенню формувального етапу дослідження ми провели контрольний зріз з метою перевірити ефективність моделі психодидактичної взаємодії у розвитку інтелектуальних здібностей. Були застосовані ті ж самі діагностичні методики, що й у вересні місяці. Ми провели кількісний та якісний аналіз отриманих результатів. Подаватимемо їх у порівняльному аспекті.

Як засвідчують результатами повторної перевірки обсягу словесно-логічної пам'яті за методикою «Зміст» більшість шестирічок показали високий (30%) та середній рівень (30%) цих інтелектуальних показників. Отримані результати вказують на якісні зміни у розвитку словесно – логічної пам'яті. Організовані дидактичні ігри посприяли розвитку вмінь використовувати операції даного виду мнемічної активності. Шестирічні учні значно краще запам'ятовували поняття, судження, умовиводи, які відображають предмети та явища в їхніх істотних зв'язках й відношеннях. А згодом навчилися використовувати наявний досвід для вирішення завдань схожого, ускладненого типу. Результати за методикою «Слова» засвідчують якісні зміни у розвитку вербально-логічного мислення. Як видно за результатами добра половина класу вміє не лише логічно думати, але й грамотно побудувати власну думку у вербальній формі. Після повторного проведення методики

«Розуміння понять» 45% першокласників були віднесені нами до високого та 19% до середнього рівня. Аналізуючи отримані результати, ми помітили якісні зміни у спроможності учнів першого класу виділяти суттєві ознаки у предметах для вірного розв'язку поставленого завдання. Цьому сприяли психодидактичні заняття. Під час уроків діти розв'язували подібні завдання різного рівня складності. Поступово у них формувалися здібності акцентувати увагу на базових ознаках, що й ставало у нагоді при розв'язанні подібних завдань.

Використовуючи методику «Спостережливість» ми прагнули переконатись чи з'явилося у першокласників уміння безпомилково віднаходити потрібні фігури. Обробка результатів показала, що у 56 % школярів виявлений високий рівень спостережливості, у 39% – середній, у 5% – низький. Наявність великої кількості учнів з високим рівнем розвитку спостережливості засвідчує про високі здібності орієнтуватись у просторових ознаках різних предметів. Вони за формою бачать різницю у геометричних фігурах. Вони навчилися розрізняти та визначити, яка з них трикутник, прямокутник, ромб і т.д.

Повторне проведення методики «Аналіз, синтез, порівняння» дозволило оцінити позитивні зміни у продуктивності операцій мислення у дітей. За підсумками роботи більше половини дітей (55%) були віднесені нами до високого рівня розвитку здібностей. Вони досить швидко та грамотно встановлювали ознаки подібності й відмінностей. У третини дітей (36%) було діагностовано середній рівень, у 9% низький. За результатами методики «Дослідження логіки розумової діяльності» половина учасників (51 %) була віднесена нами до високого рівня, 45% учнів до середнього. Такий прогрес пояснюється тим, що переважна більшість школярів навчилась аналізувати та синтезувати. У процесі психодидактичної взаємодії у них виробилися навички спів ставляти та знаходити спільне та відмінне. Вони усвідомили сутність причинно-наслідкових зв'язків. Позитивні зміни були зафіксовані і при виконанні завдань методики «Дослідження швидкості мислення».

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок. Керуючись отриманими результатами ми констатуємо, що вибрана нами модель навчальної взаємодії через дидактичну гру сприяла розвитку інтелектуальних здібностей у дітей. За її допомогою ми організовували уроки в ігровій формі. Вона згладжувала труднощі заміни існуючої провідної діяльності на навчальну. Відповідно забезпечувався плавний перехід від одного виду активності до іншого. Навчальні завдання, які подавалися в ігровій формі, сприймалися дітьми значно краще. Це допомогло учням швидше вникати у сутність навчальних задач, виокремлювати відоме й не відоме та знаходити розв'язок. Для закріплення отриманих знань, умінь та навичок учням пропонувались задачі більш складні за змістом. Першокласники їх розв'язували самостійно без сторонньої допомоги. У такий спосіб у дітей формувалися інтелектуальні здібності. Доцільність наших кроків підтвердив контрольний зріз. За його результатами помітним став прогрес у інтелектуальних здібностях. Учні навчилися значно краще співставляти предмети та знаходити спільне й відмінне. Помітний прогрес в усвідомленні сутності причинно-наслідкових зв'язків. Діти почали розуміти внутрішні причинно-наслідкових зв'язків, що приводять до появи предметів та явищ. Більшість учнів з високим рівнем розвитку спостережливості продемонстрували високі здібності орієнтуватись у просторових ознаках різних предметів. Вони на науковому рівні навчилися бачити відмінності у формах геометричних фігур. Шестирічні учні значно краще стали логічно запам'ятовувати поняття у їх спільних логічних комбінаціях. Вони навчилися формулювати судження, умовиводи, які відображають предмети та явища в наявних істотних зв'язках й відношеннях. А згодом почали використовувати наявний досвід для вирішення завдань схожого, але більш складного за змістом типу.

Перспективу подальших досліджень ми бачимо у розробці навчальних занять для учнів других - третіх класів та перевірки їх ефективності.

Список використаних джерел

1. Блонский П. П. Психология младшего школьника / П. П. Блонский. – Воронеж : МОДЭК, 1997. – 575 с.
2. Богуславская З. М. Развивающие игры для детей младшего дошкольного возраста / З. М. Богуславская, Е. О. Смирнова. – М. : Просвещение, 1991. – 207 с.
3. Брунер Д. С. Психология познания / Д. С. Брунер. – М. : Директмедиа Пабблишинг, 2008. – 782 с.
4. Гісь О. М. Планета міркувань : навч. посіб. з розвитку мислення для 1 кл. загальноосвітн. навч. закл. / О. Гісь. – 7-ме вид. – Київ : Ін-т сучасн. підручн., 2017. – 144 с.
5. Лук А. Н. Психология творчества / А. Н. Лук. – М. : Наука, 1978. – 127 с.
6. Теплов Б. М. Проблемы индивидуальных различий / Б. М. Теплов. – М. : Просвещение, 1977. – 347 с.

7. Шадриков В. Д. Способности, одаренность, талант / В. Д. Шадриков // Развитие и диагностика способностей / отв. ред. : В. Н. Дружинин, В. Д. Шадриков. – М. : Наука, 1991. – 313 с.

References

1. Blonskij P. P. Psihologiya mladshogo shkol'nika / P. P. Blonskij. – Voronezh : MODEHK, 1997. – 575 s.
2. Boguslavskaya Z. M. Razvivayushchie igry dlya detej mladshogo doshkol'nogo vozrasta / Z. M. Boguslavskaya, E. O. Smirnova. – M. : Prosveshchenie, 1991. – 207 s.
3. Bruner D. S. Psihologiya poznaniya / D. S. Bruner. – M. : Direktmedia Publishing, 2008. – 782 s.
4. Gis' O. M. Planeta mirkuvan' : navch. posib. z rozvitku mislennya dlya 1 kl. zagal'noosvitn. navch. zakl. / O. M. Gis'. – 7-me vid. – Kyiv : In-t suchasn. pidruchn., 2017. – 144 s.
5. Lyk A. N. Psihologiya tvorchestva / A. N. Lyk. – M. : Nayka, 1978. – 127 s.
6. Teplov B. M. Problemy individual'nyh razlichij / B. M. Teplov. – M. : Prosveshchenie, 1977. – 347 s.
7. SHadrikov V. D. Sposobnosti, odarennost', talant / V. D. SHadrikov // Razvitie i diagnostika sposobnostej / отв. ред. : V. N. Dryzhinin, V. D. SHadrikov. – М. : Nayka, 1991. – 313 с.

N.F. Babij DEVELOPMENT OF INTELLECTUAL ABILITIES IN THE PROCESS OF LEARNING AND GAME INTERACTION

The article is devoted to the problem of the development of intellectual abilities in children of primary school age. Modern teaching methods of teaching are not always effective in the context of mental development. The way to solve this problem lies through the development of an active form of didactic interaction. After a long analysis of scientific achievements, we stopped our gaze on a didactic game. It especially harmoniously combines play and learning. In other words, it is possible to combine elements of play and learning in various combinations in order to cause intellectual activity.

Another key point of this choice. We proceeded from the considerations that in the first grades there is an adaptation to the educational process, as well as a change in leading activities. In this context also, a didactic game that provides a smooth transition to a new leading activity - learning is best suited. Given these principles, a model of teacher-student interaction was developed. This is a kind of complex of elements of educational and game interaction aimed at the development of the cognitive sphere and intellectual abilities of children of primary school age. The correctness of this approach is confirmed by the results, indicating a high level of development of intellectual abilities of first-graders at the end of the school year. Thus, we have achieved our goal and we intend to study the effectiveness of this model in the second and third grades of primary school.

Keywords: motive, motivation, leading activity, game, didactic game, training, intellectual abilities, genesis, learning activities.

УДК 159.9 : 316.612

В. І. БЕЗЛЮДНА, Л. П. ОСЬМАК

DOI: https://doi.org/10.35619/prap_rv.vi12.41

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ КОГНІТИВНО-МОТИВАЦІЙНИХ ОСНОВ ВЗАЄМОДІЇ ПІДЛІТКІВ З ОДНОЛІТКАМИ

У статті представлено результати емпіричного вивчення когнітивно-мотиваційних установок підлітків у системі міжособистісної взаємодії з однолітками. Проаналізовано рівень сформованості основних комунікативних установок: орієнтація на адекватне сприйняття і розуміння партнерів, визнання Іншими, досягнення компромісу. Здійснено порівняльний аналіз суб'єктивних аспектів соціальної інтеракції за гендерною ознакою, проаналізовано наявність емоційних бар'єрів у спілкуванні, елементів ворожості у ставленні до однолітків як передумови непродуктивної взаємодії

Ключові слова: міжособистісна взаємодія, мотиваційні орієнтації, інтерактивна спрямованість, емоційні бар'єри

В статье представлены результаты эмпирического изучения когнитивно-мотивационных установок подростков в системе межличностного взаимодействия со сверстниками. Проанализировано уровень сформированности основных коммуникативных установок: ориентация на восприятие и понимание партнеров, принятие Другими, достижение компромисса. Осуществлен сравнительный анализ субъективных аспектов социальной интеракции по гендерному признаку,